

Strategický technologický plán

Strategický technologický plán zachycuje, v jaké situaci se knihovna nachází ve vztahu k technologiím a jakým směrem se chce dále rozvíjet v oblasti služeb uživatelům i v dalších oblastech s ohledem na využívání (informačních a komunikačních) technologií.

V optimálním případě by technologický plán měl v knihovně existovat ve formě písemného dokumentu nebo být součástí strategie rozvoje knihovny. V praxi má však velmi málo českých knihoven zpracovanou písemnou strategii knihovny. Pokud ji má, využívání technologií je zde zmíněno jen okrajově spíše v souvislosti s dílčími službami či oblastmi (viz příklady strategických dokumentů níže). Může nastat i případ, kdy knihovna strategii má, ale nejedná se o veřejně dostupný dokument.¹⁾

Technologický plán se obvykle připravuje na období tří až pěti let (s ohledem na těžko předvídatelný rozvoj technologií se obvykle doporučuje období tří let) a obsahuje dílčí cíle, které se průběžně hodnotí.

Určitou formu strategie pro využívání technologií má obvykle každá knihovna. I v případě, že nejde o písemný dokument, musí mít vedení knihovny jasno:

- které technologie pro svou práci a služby uživatelům knihovna využívá nebo chce využívat;
- jakou infrastrukturu pro to má vytvořenou (nebo plánuje vytvořit);
- jak knihovna plánuje využít nové technologie pro rozvoj služeb uživatelům.

Ani v zemích, kde je zpracování strategického technologického plánu knihovny obvyklé, tento plán nemají všechny knihovny. Některé knihovny jej nepovažují za důležitý, protože dlouho bez problémů fungovaly i bez něj, nebo mají pocit, že je zbytečný, protože nemají dostatek financí na pořízení nového vybavení, případně se o jejich technologické vybavení stará IT oddělení zřizovatele.²⁾

Písemný strategický plán pro oblast využívání technologií může být pro knihovnu velmi užitečným nástrojem, který pomáhá vnímat technologie v jednotlivých oblastech služeb knihovny jako celek, stanovit priority a neupřednostňovat náhodně některé oblasti či činnosti.

Technologický plán usnadňuje plánování v oblasti nasazení a využívání technologií nebo brání dílčím rozhodnutím, která by mohla mít negativní vliv na některou oblast, s níž tato rozhodnutí nepřímo souvisí³⁾. Může být využit mj.:

- k plánování nákladů na pořízení či pravidelnou obnovu hardwaru, softwaru nebo dalšího technického vybavení;
- jako podklad pro přípravu [poptávkového dokumentu](#) při výběru knihovního softwaru;
- jako podklad pro tvorbu [technologického plánu](#) přechodu na nový software;
- ke specifikaci zařízení, která jsou pro fungování knihovny kritická (a v případě krizových situací by měla být zprovozněna přednostně);
- jako prostředek pro komunikaci se zřizovatelem, veřejnou správou, dodavateli, uživateli nebo pracovníky knihovny;
- jako příloha žádostí o dotace;

- k optimálnímu využití neplánovaných finančních prostředků (např. v rámci projektu, kdy je třeba rychle reagovat).

Vzhledem k tomu, že centrem práce v knihovně je do značné míry knihovní software a další na něj navazující systémy, promítá se nutně i do plánování rozvoje služeb čtenářům. Jinými slovy centrem plánování v oblasti technologií se do značné míry stává knihovní software a služby jeho rozhraní pro uživatele s návaznými službami (např. platebními branami, databázemi, e-knihami apod.)⁴⁾, obvykle v propojení s webovými stránkami knihovny.

Strategický technologický plán se úzce týká hardwaru a softwaru, síťové infrastruktury, případně další techniky, která je v knihovně využívána. Zároveň velmi úzce souvisí s posláním knihovny a jeho realizací ve všech službách a oblastech činnosti knihovny. **Technologický plán by proto neměli vytvářet pouze pracovníci IT, ale na jeho přípravě by se měli podílet všichni, kdo se podílejí na práci a službách knihovny.**

1. Obsah plánu

Strategický technologický plán obvykle stanovuje to, kde se knihovna v oblasti využívání technologií nachází a kam by za dané období měla dojít. Obsahuje:

- poslání knihovny a zasazení služeb knihovny do širšího kontextu a potřeb regionální nebo akademické komunity s ohledem na využívání technologií;
- dílčí cíle vycházející z poslání knihovny a potřeb jejích uživatelů (např. zajištění přístupu uživatelů k elektronickým knihám a dokumentům nebo k lokálním databázím, vytvoření discovery rozhraní pro přístup k různými typům zdrojů, zavedení online asistence knihovníků pro uživatele, komunikace s pracovníky knihovny, zavedení možnosti online plateb apod.);
- popis aktuálního stavu dílčích oblastí (může pro upřesnění stručně zahrnovat historické souvislosti, ze kterých stávající stav vychází);
- plán pravidelné obnovy počítačů a dalších zařízení;
- konkrétní kroky a aktivity nutné pro naplnění jednotlivých cílů;
- časový plán pro splnění cílů;
- předpokládaný rozpočet nutný pro splnění cílů;
- zdroje financování;
- kritéria hodnocení (např. nárůst počtu obslužených uživatelů, objemu služeb nebo spokojenosti se službami).

Dílčími oblastmi, jejichž aktuální stav by měl být součástí strategického technologického plánu, jsou:

- síťová a serverová infrastruktura;
- telefonní infrastruktura a internetové připojení;
- počítačové vybavení, včetně periferních zařízení (např. čteček kódů karet nebo tiskáren) a UPS (záložní zdroje);
- zařízení pro samoobslužnou výpůjčku/vracení, bezpečnostní brány (obvykle v souvislosti s technologií RFID);
- kopírky, tiskárny, skenery (dnes často v podobě multifunkčních zařízení);

- softwarové vybavení pracovních stanic pro pracovníky i uživatele;
- webové stránky knihovny a jejich strategie, propojení webových stránek s dalšími službami a katalogem knihovny;
- používaný knihovní software, discovery rozhraní, návazné služby (SMS brány, platební brány atd.);
- data a soubory spravované knihovnou;
- elektronické zdroje a databáze knihovny;
- kooperativní projekty, do kterých je knihovna zapojena, a strategie spolupráce s dalšími knihovnami;
- bezpečnost počítačů a elektronických služeb;
- školení pracovníků a uživatelů;
- vynaložené prostředky na provoz, údržbu, licence apod.

2. Příklady

Pro inspiraci uvádíme několik ukázek strategických dokumentů knihoven:

- [Naše vize \(Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem\)](#);
- [Koncepce činnosti Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích na roky 2013–2022](#);
- [Hammond Public Library Three-Year Technology Plan 2017-2019^{5\)}](#).

Ačkoliv knihovny mají povinnost provádět každoroční inventuru majetku, pro efektivní využívání a plánování obnovy softwaru běžné inventarizační postupy nestačí. Součástí technologického plánu by proto měla být o něco podrobnější inventarizace používané techniky, která specifikuje všechna technická zařízení v knihovně (počítače, routery, UPS, tiskárny a další běžný hardware a software, mobily a tablety, 3D tiskárny, čtečky e-knih aj). Tento podrobný přehled by měl zahrnovat mj. informace o tom, komu je zařízení určeno (pracovníci knihovny, uživatelé), ve které pobočce/oddělení je umístěno, jaký je jeho hlavní účel (počítač pro výpůjčku, tablet pro návštěvy škol aj.), jaká je značka a dodavatel (kvůli servisu), kdy končí životnost. U počítačů (případně tabletů) by mělo být zřejmé, jaké programy obsahují, aby bylo možné je efektivně spravovat a aktualizovat, zejména s ohledem na speciální programy (které na ostatních počítačích nejsou k dispozici). Optimální je vytvořit sdílené seznamy těchto zařízení a zapojit do podrobného sledování zařízení pracovníky knihovny⁶⁾.

Doporučené zdroje

- COHN, John M. a Ann L. KELSEY. *The complete library technology planner: a guidebook with sample technology plans and RFPs on CD-ROM*. New York: Neal-Schuman, 2010. xxiv, 163 s. ISBN 978-1-55570-681-4.
- WEBBER, Desiree a Andrew PETERS. *Integrated library systems: planning, selecting, and implementing*. Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010. xii, 183 s. ISBN 978-1-59158-897-9.
- [Writing a technology plan](#)

1)

V některých zemích, např. v USA, je zpracování technologického plánu knihovny a jeho zveřejnění běžnou záležitostí. V některých případech (např. pro [knihovny ve státě Iowa](#)) je dokonce podmínkou poskytnutí finanční podpory.

2)

SILVEIRA, Diana. *Library technology planning for today and tomorrow*. Lanham: Rowman & Littlefield, c2018, s. xi. A LITA Guide. ISBN 978-1-5381-0931-1.

3)

Např. pokud knihovna provádí změny síťové infrastruktury kvůli novému webovému serveru, nemělo by to kolidovat s plánovanou změnou pevných telefonních linek na internetové volání.

4)

Ve výzkumných nebo akademických knihovnách, kde je – obzvláště v některých oborech – kladen důraz na elektronické zdroje, se může situace lišit.

5)

Další příklady ze zahraničních knihoven je možné snadno najít na internetu např. zadáním dotazu "library technology plan" do vyhledávače, např. [Googlu](#).

6)

Viz SILVEIRA, Diana. *Library technology planning for today and tomorrow*. Lanham: Rowman & Littlefield, c2018, kap. 1. A LITA Guide. ISBN 978-1-5381-0931-1.

From:

<https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/> - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:

https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/aks/strategicky_tecnologicky_planLast update: **2022/01/08 19:02**